

Národná cena KARIÉROVÉHO PORADENSTVA

10. ročník súťaže

DESAŤ ROKOV SÚŤAŽE „NÁRODNÁ CENA KARIÉROVÉHO PORADENSTVA“ NA SLOVENSKU – ČO SME SA NAUČILI¹

PhDr. Štefan Grajcár, Združenie pre kariérové poradenstvo a rozvoj kariéry

Úvod

Cieľom príspevku je predstaviť v tak trochu rekapitulačnej podobe súťaž známu dnes pod názvom „Národná cena kariérového poradenstva“, ktorá sa na Slovensku, rovnako ako aj v Českej republike, koná od roku 2009 a ktorej desiaty ročník sme si nedávno pripomenuli. Povieme si niečo o jej krátkej histórii, ale najmä o súvislostiach, ktoré z tejto súťažnej prehliadky vyplývajú alebo by sa dali odvodzovať.

Od histórie k súčasnosti

Súťaž NCKP organizujú od samého začiatku centrá Euroguidance na Slovensku a v Českej republike. Na Slovensku sa za tých desať rokov v organizovaní súťaže angažovali: Jozef Detko ako koordinátor centra EG, ktorý bol pri jeho zrode (ešte pod názvom Národné centrum kariérových informácií, NRCVG) i pri zrode súťaže a vytrval v tom dodnes, ďalej potom v chronologickom poradí Aneta Baranová (dnes Peromingo), Mária Jaššová, Lenka Martinkovičová, Štefan Grajcár a Ladislav Ostroha. Myšlienku každoročného organizovania súťaže po celý čas podporovala aj Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu (SAAIC) na čele so svojou riaditeľkou Irenou Fonodovou, bez ich organizačnej, personálnej, materiálnej a finančnej podpory by sa súťaž nikdy nemohla stať tým, čím dnes na Slovensku je. Žiada sa ešte dodať, že autor tohto príspevku sprevádza(l) súťaž NCKP tiež počas celých desiatich rokov – na začiatku a na konci (2009 - 2010, 2017 - 2018) len ako člen poroty, medzi tým ako pracovník centra Euroguidance.

S úplne prvotným nápadom zorganizovať súťaž takéhoto typu prišla ešte niekedy v r. 2008 Sylvie Pýchová, ktorá bola v tom čase koordinátorkou českého centra Euroguidance. Nápad si, chvalabohu, nenechala pre seba a v priebehu pomerne krátkeho času obe centrá, české i slovenské, pristúpili k zorganizovaniu prvého ročníka súťaže (je pritom dosť možné, že ako začiatok nejakej novej tradície to vtedy nikto zo zúčastnených nevnímal). Cieľom prvého ročníka súťaže, ktorý niesol názov **Pomoc absolventom pri prechode na trh práce**, bolo „vyhľadať, oceniť a spropagovať aktivity škôl, ktorých cieľom je podporiť svojich absolventov pri prechode do sveta práce“. Tu je potrebné ešte spomenúť, že v podstate permanentne zložitú situáciu

¹ Príspevok prednesený na európskej konferencii **Celoživotné kariérové poradenstvo v lokálnej a globálnej sieti**, ktorá sa konala na Univerzite Hradec Králové v dňoch 23. – 24. 11. 2018 (<http://konferenckp.cz>).

absolventov stredných škôl na trhu práce v tom čase komplikovala hospodárska kríza – voľných pracovných miest bolo málo, záujemcov o ne, naopak, veľa a práve absolventi tu veľmi často ťahali za kratší koniec.

Ďalšie dva ročníky súťaže (2009 - 2011) boli organizované pod názvom „Kariérové poradenstvo“ a súťaž sa už otvorila aj ďalším organizáciám a inštitúciám, nielen stredným odborným školám.

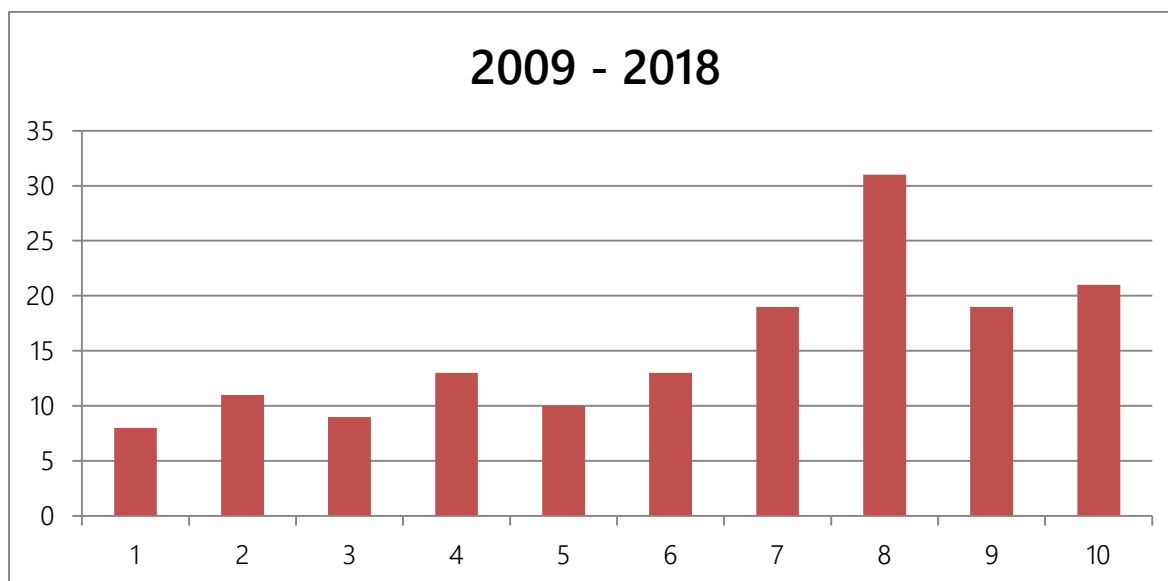
K pomerne veľkej zmene došlo v r. 2012, keď slovenské i české centrum Euroguidance začali oveľa užšie spolupracovať pri organizovaní súťaže. Od svojho 4. ročníka súťaž nesie nielen nový spoločný názov **Národná cena kariérového poradenstva**, jednotný je aj jej formát, formulár prihlášky, logo, vecný a časový rámec, spôsob hodnotenia i spoločné zborníky všetkých súťažných príspevkov. Osobitne by som chcel vyzdvihnúť skutočnosť, že aj záverečné konferencie, spojené so slávnostným vyhlasovaním výsledkov, obe centrá každoročne organizujú v úzkej spolupráci, ktorá sa prejavuje najmä tým, že príspevky ocenené v slovenskej súťaži sa majú možnosť prezentovať účastníkom záverečnej konferencie českej súťaže a naopak. Prispieva to nepochybne k ešte väčšiemu prepojeniu komunit poradcov a všetkých, ktorí sa v tejto oblasti pohybujú, v oboch republikách, rozširuje to možnosti učiť sa a inšpirovať sa navzájom.

Spomenúť treba aj širší medzinárodný rozmer súťaže NCKP – centrá Euroguidance súťaž prezentovali na pravidelných stretnutiach siete, čo niektoré krajiny podnietilo k tomu, že začali podobne koncipované súťažné či nesúťažné prehliadky príkladov dobrej praxe organizovať tiež. Viditeľným prejavom tejto širšej medzinárodnej spolupráce sa stali anglické verzie zborníkov ocenených súťažných príspevkov vydávané od r. 2017, do ktorých príležitostne prispeli aj partnerské centrá Euroguidance (Bulharsko a Litva v r. 2013, Srbsko v r. 2016 a 2017, Maďarsko v r. 2016).

Niekoľko faktov

V nasledovnom grafe uvádzame prehľad počtu príspevkov prihládených do súťaže v jednotlivých ročníkoch. Ako vidieť, začiatky boli trochu nesmelé, od roku 2013 však počet súťažných príspevkov rastie, i keď nie rovnomerne a badáme tu i isté výkyvy – za mimoriadny možno v tomto smere považovať rok 2016, kedy sa do súťaže prihlásilo celkom 31 príspevkov, teda viac ako za prvé tri roky spolu, domnievam sa však, že išlo skôr o výnimku.

Graf č. 1: Prehľad počtu príspevkov v súťaži NCKP v jednotlivých rokoch (2009 - 2018)

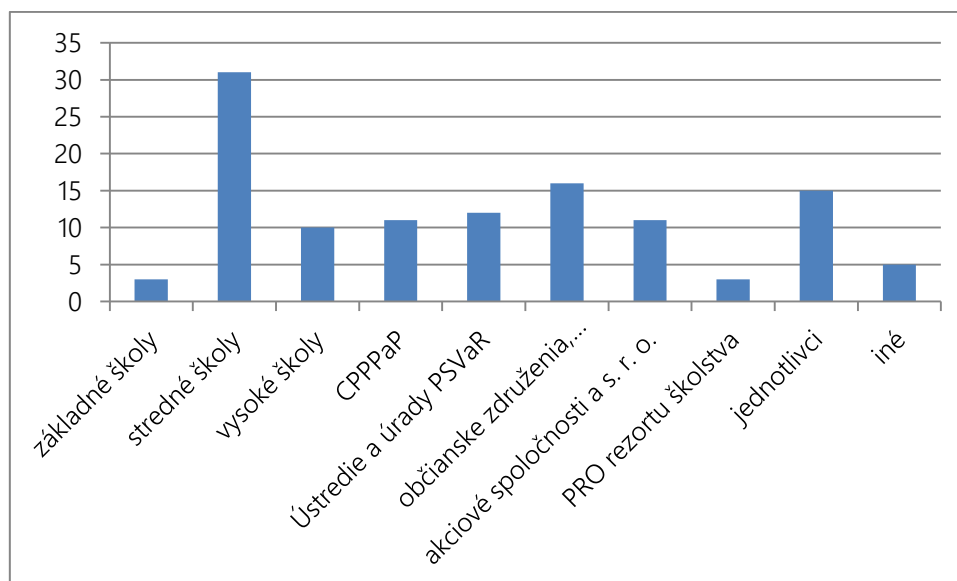

Viac o charaktere súťaže NCKP nám však napovie informácia o skladbe jej účastníkov. Za desať rokov bolo v súťaži celkom 154 príspevkov, a to od 117 organizácií, inštitúcií a jednotlivcov, z čoho vyplýva, že niektoré sa súťaže zúčastnili opakovane a aj viackrát. Podrobnejšie zastúpenie jednotlivých typov účastníkov uvádzame v nasledovnej tabuľke a grafe.

Tabuľka 1: Súťažné príspevky podľa typu podávajúcej organizácie za roky 2009 - 2018

Organizácia, inštitúcia	Počet prihlásených príspevkov
základné školy	3
stredné školy	31
vysoké školy	10
centrá pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie	11
Ústredie a úrady práce, sociálnych vecí a rodiny	12
občianske združenia, nadácie, neziskové organizácie	16
priamoriadené organizácie rezortu školstva	3
akciové spoločnosti, spoločnosti s ručením obmedzeným	11
jednotlivci	15
iné	5
SPOLU	117

Graf 2: Súťažné príspevky podľa typu podávajúcej organizácie za roky 2009 - 2018

Ako z tohto prehľadu vyplýva, najväčšie zastúpenie v našej súťaži majú stredné školy a z nich najmä stredné odborné školy (medzi zapojenými strednými školami boli len dve gymnáziá). Druhou najpočetnejšie zastúpenou skupinou sú občianske združenia, neziskové organizácie a nadácie, teda tretí sektor, a ich stúpajúce zastúpenie je rozhodne jedna z najlepších správ o rozvoji služieb kariérového poradenstva na Slovensku. O sebavedomí komunity ľudí, ktorí sa v tejto oblasti pohybujú, svedčí i skutočnosť, že súťaže sa zúčastnilo aj pätnásť jednotlivcov, z ktorých mnohí patria medzi dlhoročné opory a odborných garantov slovenského kariérového neba. Trochu mrzí (ale v konečnom dôsledku až tak neprekvapuje), že zo všetkých 117 subjektov, ktoré sa súťaže za desať rokov zúčastnili, boli len tri základné školy. Vieme však, že práve na základných školách pôsobia desiatky, stovky nadšencov, výchovných poradkýň a poradcov, ktorí robia skvelé veci. Sú však takí zaneprázdnení, že im už na nič iné okrem ich každodenných školských povinností neostáva čas ani energia. Verím však, že v budúcich ročníkoch bude ich zastúpenie rásť, bude však potrebné pre to aj niečo urobiť.

Prínosy NCKP

Prínosy desiatich ročníkov súťaže Národná cena kariérového poradenstva sú nespochybniteľné a týkajú sa viacerých oblastí. Tie najvýznamnejšie by som si dovoľil zhrnúť nasledovne:

- Oceňovanie dobrej praxe organizácií a jednotlivcov je vo svojej podstate dvojitým úžitkom – na jednej strane je to uznanie, že to, čo robia, má svoje nesporné, výnimočné kvality. Je to tiež odmena za ich úsilie robiť niečo navyše, niečo mimoriadne, originálne. Neraz je to aj morálne ocenenie, satisfakcia, keďže mnohí z nich tie svoje skvelé veci robia často bez toho, aby to ako niečo mimoriadne a hodné uznania považovalo ich bezprostredné okolie, kolegovia, nadriadení. Na druhej strane sú identifikované a oceňované príklady dobrej praxe inšpiráciou pre druhých, ukázkou, že sa to dá, a v tomto je súťaž NCKP s početnými desiatkami takýchto príkladov dnes už nenahraditeľná.

- Súťaž sa prostredníctvom svojich záverečných konferencií stala skvelou príležitosťou na prepájanie poradcov, inštitúcií zo všetkých oblastí, sektorov, príležitosťou na rúcanie medzisektorových bariér a na „objavovanie“ dovtedy nepoznanej praxe toho, čo robia „tí druhí“. Prejavuje sa to však aj v procese hodnotenia príspevkov, kedy sa za jedným stolom stretávajú hodnotitelia súťažných príspevkov z rôznych sektorov a inštitúcií, čo je zakaždým veľmi obohacujúce.
- Zo súťaže NCKP sa za tých desať rokov stala rešpektovaná značka, a to v oboch kľúčových rezortoch – v školstve i v službách zamestnanosti. Ocenenie v súťaži nadobudlo charakter „quality label“, teda značku kvality, o čom svedčí aj to, že niektoré organizácie, inštitúcie si získané ocenenie zverejňujú na svojich webových stránkach, vnímajú ho ako dôležitú súčasť svojho portfólia a potvrdenie kvality svojich služieb v tejto oblasti. Najmä pri neštátnych organizáciách je ocenenie aj veľmi dobrou reklamou slúžiacou na získanie nových zákazníkov či klientov.
- Dobrou správou je aj stále sa zväčšujúci okruh inštitúcií a jednotlivcov, ktorí sa do súťaže zapájajú ako aktívni súťažiaci alebo účastníci záverečných konferencií. Pre ďalšie roky je tu však úloha osloviť ďalšie organizácie, inštitúcie i jednotlivcov, ktoré pôsobia v tejto oblasti, majú sa čím preukázať a mohli by byť inšpiráciou pre ďalších.
- V medzinárodnom, európskom kontexte súťaž NCKP možno vnímať ako inšpiráciu aj pre ďalšie krajiny. Keďže súťaž na Slovensku i v Českej republike organizujú centrá Euroguidance, je prirodzené, že sa o nej dozvedajú aj ďalšie centrá siete v partnerských krajinách. Súťaž NCKP sa tu prezentovala aj v súborných zborníkoch príkladov dobrej praxe (Euroguidance Network's Highlights), ktoré sieť vydáva od r. 2016 a ktoré majú za cieľ prezentovať služby centier Euroguidance nielen Európskej komisii, ale aj širšej verejnosti v členských krajinách EÚ.
- Medzi prínosy súťaže NCKP možno zaradiť aj skutočnosť, že prostredníctvom tejto iniciatívy je centrum Euroguidance vnímané odbornou verejnosťou ako rešpektovaný partner so stále stúpajúcou kredibilitou. Nemožno v tejto súvislosti nespomenúť aj to, že centrum Euroguidance sa (aj) organizovaním súťaže dlhodobo snaží o zjednocovanie všetkých, často rozdrobených iniciatív v tejto oblasti na Slovensku, neraz skôr súperiacich ako spolupracujúcich. V malej krajine akou Slovensko, je to nesmierne záslužná, ale aj veľmi náročná úloha.

Čo sme sa naučili

Na záver by som rád ešte stručne zhrnul, čo sme sa ako komunita za tých desať rokov organizovania súťaže NCKP na Slovensku naučili.

- Myslím, že sme sa naučili identifikovať kvalitu podľa (jasne) definovaných kritérií. Toto je, samozrejme, príliš sebavedomé vyjadrenie, keďže sme sa to stále ešte len učíme – je to vlastne nikdy sa nekončiaci proces. Organizátorom súťaže však nemožno uprieť snahu stále sa v tomto smere zdokonaľovať a byť vnímavejší k rozlišovaniu najvyššej kvality služieb či aktivít v tejto oblasti od tých priemerných, rutinných-štandardných až

k podpriemerným a nekvalitným. Pri troche optimizmu by sme dokonca mohli povedať, že súťaž NCKP ako hľadanie toho najlepšieho bola pri zrode myšlienky realizovať projekt QUAL-IM-G v rámci programu Erasmus+, ktorého koordinátorom je BKS Úspech s. r. o. v spolupráci so Združením pre kariérové poradenstvo a rozvoj kariéry a ďalšími partnermi zo Slovenska a ďalších siedmich krajín EÚ a ktorého výsledkom by malo byť vytvorenie slovenského štandardu kvality.

- Naučili sme sa spolu komunikovať a rešpektovať sa navzájom. Dnes už všetci vieme, že pozoruhodné, užitočné a veľmi inšpiratívne iniciatívy, aktivity, projekty sa realizujú aj mimo našich vlastných donedávnych obzorov. Dokážeme sa inšpirovať od druhých, vieme sa tiež tešiť z úspechov druhých a zo spoločne vytváranej komunity.
- Možno to vyznie úsmevne, ale naučili sme sa organizovať konferencie – tie posledné mali už svoj štandardný formát, program i priebeh, všetky sú známe veľmi príjemnou a prajnou atmosférou, sú očakávanou a vyhľadávanou udalosťou, na ktorú sa tešíme.

ZOZNAM LITERATÚRY:

Kariérové poradenstvo. Zborníky súťažných príspevkov z rokov 2009 - 2011.

<http://www.euroguidance.sk/index.php?sw=5>

Národná cena kariérového poradenstva – zborníky súťažných príspevkov z rokov 2012 - 2018.

<http://www.euroguidance.sk/index.php?sw=5>

Euroguidance Network – Highlights of the Work in 2016.

<https://www.euroguidance.eu/resources/publications/euroguidance-highlights/euroguidance-highlights-report-2016>

Euroguidance Network's Highlights 2017. Activities and achievements accross Europe.

<https://www.euroguidance.eu/resources/publications/euroguidance-highlights/euroguidance-highlights-2017>

PhDr. Štefan Grajcár

Kariérovému poradenstvu sa venoval takmer celý svoj profesionálny život. Prvých 21 rokov pôsobil v rezorte školstva, ďalších 16 v rezorte práce, resp. v službách zamestnanosti, naposledy pracoval v centre Euroguidance (2011 - 2016), odkiaľ odišiel do starobného dôchodku. Od r. 2006 je externým učiteľom na ÚAP FSEV UK v Bratislave, kde vedie kurz Kariérové poradenstvo a rozvoj kariéry, posledné roky spoločne s ďalšími členmi Združenia pre kariérové poradenstvo a rozvoj kariéry, ktorého je zakladajúcim členom a prvým predsedom (2014 - 2016). Od r. 2012 je redaktorom a zostavovateľom časopisu „Kariérové poradenstvo v teórii a praxi“.